

Troje rok grabi po Kitajski

V zadnjem času vse časopise zasleduje mrzlične dogodke, ki se odigravajo na Daljnem vzhodu med Kitajsko in Japonsko ter na drugi strani med Japonsko in Rusijo. Za sovjetsko republiko je najvzhodnejša obmorska straža Vladivostok, za katerega je preteklo v začetku sedanjega stoletja precej ruske krvi. Na drugi strani pa je zadnja angleška postojanka na vzhodu Hong-Kong. Med angleškimi Hong-Kongom in ruskimi Vladivostokom poteka kitaj. obala, na katero je v severnem delu do nekako tretjine že položila svojo roko Japonska, južni del te obale pa straži japonski otok Formosa, ki je oddaljen od Hong-Konga nekaj nad 800 km. V zadnjih 5 letih je Japonska osvojila velik del severne Kitajske. Na vse to pa ni mogla mirno gledati Rusija, pri kateri je nastalo radi tega razburjenje in so se odnošaji med Japonsko in njo precej poostrili. Vsako japonsko delovanje v bližini Hong-Konga pa seveda razburja tudi Angleže. Do nedavnega časa so bili Japonci mnogo bolj pozorni pred Angleži, kakor pa pred Rusi. Radi tega se je težišče japonske osvojevalne in gospodarske politike pomaknilo naprej le na severu blizu Rusije, ker se jim je to zdelo precej manj nevarno.

Abesinska vojna Japoncem v korist

Vsi dogodki, ki so se odigravali v Evropi začasa italijansko-abesinskega spora, so bili prav dobro znani tudi Japoncem. Vedeli so da gre Angležem v vzhodnem delu Sredozemskega morja za prešliž. Te angleške napore so Japonci tudi izkoristili na način, da so začeli s svojim delovanjem na južni kitajski obali. Priredili so pogosto vojaške demonstracije preko otoka Formosa v Hankou in Sangaju. V zvezi s to japonsko delavnostjo je tudi pokret za neodvisnost kitajske primorske provincije Fučijan, ki leži nasproti Formosi. Prav po načrtu se prebivalstvo s tega otoka seli na Kitajsko v provincijo Fučijan tako, kakor so pred nedavnim časom Japonci začeli naseljevati v Mandžuriji prebivalce iz Koreje. Formozani in Korejci so japonski podaniki, katerim japonska vlada ne more odreči zaščite v razkrojeni Kitajski.

Spremenjeni računi

V začetku letošnjega leta se je Anglija odločila, da svoje gospodarstvo uravna v boljši tir in da pomaga nankinški vladi do reforme valute, kar je seveda precej težko zadelo japonske interese v Kitajski. Japonski vojaški krogi so zato postali malo bolj pozorni in oprezní. Zopet so prenesli svoje glavno delovanje bolj na sever in se trudijo, da s pomočjo kitajskih generalov dobe odločilno besedo v severnih kitajskih provincinah, katere bi se morale že prej proglasiti za nezavisne.

Toda proglasili sta se za taki pokrajini samo dve in sicer Cahar in Hebei.

Prvi udarec iz Mongolije

Vojaški prevrat, ki je bil na japonskem izvršen meseca februarja letos, pomeni ojačenje japonske sile na Kitajskem. Tja so poslali novo vojsko. Spopadi na meji Mongolske republike in Mandžurije so na dnevnem redu. Zanimivo je to, da se je obramba mongol. meje v vojaškem oziru izkazala za zelo čvrsto. Krepko politično oporo je dala tudi izjava sovjetske vlade, da bo v primeru napada od strani japonske pomagala Mongoliji.

Sprva je izgledalo, da bodo Japonci v primeru spopada z Rusijo usmerili svoje vojne operacije proti sovjetskim primorskim pokrajinam na skrajnem vzhodu. Toda sedaj Japonci usvajajo podlago za izhodišče vseh vojnih podvigov ravno v notranji Mongoliji. Prav izvršno pomožno sredstvo tvorijo severno kitajske železnice in velika pristanišča v pokrajinah Hebei in Santun. Najvažnejša pa je železnica iz Tiencina preko Pekinga na Baotou, ki jo Japonci stalno podaljšujejo. Severne kitajske province so manjše kot Mandžurija in Džehol, imajo pa dvakrat toliko prebivalstva. Mandžurija in Džehol jih štejeja 35 milijonov, pet severnih kitajskih provinc pa preko 70 milijonov.

Rudno bogastvo Kitajske

Že sama dežela Hebei je večja kot današnja Anglija. Gospodarska vrednost teh dežel nam postane jasna, če vemo, da ima sama provinca Sansi več kot polovico vsega premoga na Kitajskem. Mandžurija ga ima okoli 4,5 milijarde ton, ležišča premoga v Hebeju, Sansi in Sandunu pa se cenijo na 130 milijard ton. Skoro 40 odstotkov vsega rudnega bogastva Kitajske ima Cahar. V Sansi so veliki izviri nafte, iz severnih provinc pa se izvaža zelo dober bombaž, za katerega je Japonska letno plačala okrog 150 milijonov dinarjev, preračunano v našem denarju.

Tihotapstvo v brk Angležem

Japonska delavnost je izzvala na Kitajskem nov nacionalni pokret, ki je dobil izraza v mobilizaciji južnih provinc proti Japoncem. Japonci so vladarji na morju in zato aktivno lahko podpirajo tihotapstvo svojih izvodov na Kitajsko. S tem prizadevajo škodo ne samo Kitajcem, ampak tudi Angležem, ki tam ne dobivajo več tako visokih carin kakor prej. Angleška trgovinska bilanca je bila s tem zadeta v živo, kajti japonsko tihotapljeno blago je mnogo ceneje kakor pa zacarinjeno angleško blago. Malo je verjetnosti, da bi prišlo do resnejših vojnih zapletitvev med južno Kitajsko in Japonci. Kitajci bodo samo kričali in

protestirali, Japonci pa bodo med tem kupili njihove generale. Mnogo bolj zapleteni so japonsko-angleški odnošaji v vsakem primeru morajo Japonci misliti na trd odpor Anglije, če bodo hoteli osvojiti južno Kitajsko.

Sumljivo potovanje generalov

Japonci istočasno ne bodo šli v boj proti dvema sovražnikoma. Sporazumeli se bodo ali s sovjetsko Rusijo, ali pa z Angleško. Tudi na Rusko ne bo Japonec udaril sam. Radi tega je vzbudilo veliko pozornost poslanstvo nemškega generala Reichenaua v Mandžurijo. Ta general je pred nedavnim časom zapustil svoje mesto v nemškem vojnem ministrstvu. Njegov odhod na Daljni vzhod ima gotovo mnogo večji pomen, kakor pa samo štirindvajsetih strateških razmer, ki vladajo tam. Kdor zasleduje časopise, je mogel

opaziti, da je istočasno general v. Seeckt obiskal Angleško. To je tisti general, ki ga je Nemčija določila za vrhovnega poveljnika nemške vojske v bodoči vojni. Med Reichenauom in v. Seecktom niso nikdar vladali prav posebno dobri odnošaji. Radi tega je morda sovjetski strah neupravičen. Anglija ne more želeči, da se japonskim uspehom na Vzhodu pridruži še uspeh nad Rusijo, ki se je odločila za miroljubno politiko. Nemško japonsko pobratimstvo predstavlja ojačenje Japonske, obenem pa poslabšanje odnošajev med Anglijo in Nemčijo. Angleška politika ni naivna. Nima namena, da Rusiji pomaga proti Nemčiji, istotako pa se ne čudi nad tem, da nemška protiruska politika prinaša korist Japoncem, ki se prizadevajo, da pripravijo Rusiji in Angliji v Vzhodni Aziji enako usodo, namreč, da jih odpode od Tihega oceana, da Angliji vzamejo Hongkong, Rusiji pa Vladivostok.



Pariška policija v boju z »Ognjenimi križi«.

Umrljivost otrok pada

Tajnik pri angleškem ministertvu za zdravje je nedavno govoril v Liverpoolu o pomenu materinstva in otroške nege. Pri tej priliki je izjavil, da zadnja leta pomenijo nov rekord v padanju umrljivosti otrok izpod enega leta. Od novorojenčkov v Angliji in Walesu jih je preteklo leto od 1000 umrlo povprečno samo 57, medtem ko jih je leta 1911 umrlo 130. Celotno v primeru z zadnjimi desetimi leti je umrljivost novorojenčkov za 24% padla. Poročevalec je dalje izrekel mnenje, da je smotno delo na tem področju zadnjih 25 let rešilo življenje približno enemu milijonu otrok. Glavni činitelj pri padanju umrljivosti je nedvomno napredujoča vzgoja mater in razne dobrotelne ustanove v pokrajinskih središčih, kjer tako država, kakor tudi zasebna dobra volja nudita materam in otrokom mnogo učinkovitih sredstev za povzdigo prosvete in gmojne blaginje. V Angliji in Walesu je bilo zadnje leto okoli 3303 dobrotelnih mladinskih zavetišč, kar pomeni 10-odstotni porast v zadnjih petih letih. V teh dobrotelnih središčih je našlo pomoč 350.000 otrok, to je približno 60% vseh novorojenčkov. Ministertvo za vzgojo je tudi izdalo naredbo glede novih otroških zavetišč in otroških vrtcev. Okoli 6000 otrok, katerih matere so zaposlene v tvornicah ali drugih službah, je nastanjenih čez dan v otroških zavetiščih in 160.000 otrok, med tretjim in petim letom sprejema vzgojo v otroških vrtcih. Tudi umrljivost mater pri porodu je od l. 1925 padla za 4 tisočinke. To je pripisovati tako napredujoči prosveti kakor tudi večjemu upoštevanju zdravstvenih predpisov.

Doslej nepoznana pražival

V Prignitzu na Brandenburškem je neki zavod za plemiške gospodične, ki je bil v srednjem veku ženski samostan, zdaj pa je stavba prenovljena, pa je kljub temu ohranila še mnogo starinskih posebnosti. V tem domu imajo tudi domoznanski muzej, v katerem so ohranjene številne najdbe, orodje in okamenine iz prastarih dob. Pred kratkim so to bogato zbirko nanovo pregledovali in urejali in naleteli pri tem na neko okamenino, ki je vse dotlej niso pozorneje ogledali. Okamenina predstavlja neko prastaro žival, ki je kustosinja

muzeja ni mogla ugotoviti in uvrstiti med doslej znane predzgodovinske živali. Obrnila se je do slovitih berlinskih geologov prof. Solgerja in Pompeckija, naj bi najdbo proučila in povedala o nji svoje mnenje. Tudi ta učenjaka sta izjavila, da je žival doslej popolna novost v prastarem živalskem parku in sta jo imenovala *ksenusion*. Okamenela žival je kakih 10 cm dolga in 3 1/2 cm široka. Glava se ji je na žalost izgubila. Njeno starost cenijo na milijardo let, ker so jo našli v najstarejših plasteh naše zemlje, v katerih niso vse doslej odkrili nobene okamenine. Premikajoče se zemeljske plasti so jo v ledeni dobi zanesle v Nemčijo iz severne Skandinavije kot popolnoma osamljeno pričjo prastarega življenja na zemlji. Dokler ne bodo učenjaki odkrili še kakšnega drugega vzorca teh živali, bodo starost in življenjske okoliščine *ksenusiona* zavite v meglo neprodorne skrivnosti. Po njenem telesnem ustroju sodijo, da pripada vrsti žuželk, ki so že z javnaja izumrle.

Pojnik: »Prosim vas, prijatelji, ali bi vam, če pravočasno prišel na vlak?«
Tujec: »Težko, pravkar je zavil mimo vogla.«

Foto amaterji pozor!

Nudimo Vam po najnižji ceni popolnoma nove krasne foto albume, foto oglične, navadne albume za razglednice ter spominske knjige.

Bogata zaloga Konkurenčne cene

Prodajalna H. Ničman

Ljubljana. Kopitarjeva ulica št. 2



Ko vse hili v senco, temu debeluharju prav dobro prija sončna vročina.



Življenje in trpljenje v najstrašnejši vojski sveta

Zakleta legija

63

In v resnici ni ničesar zakrivil. Ker ni sodeloval v omenjeni šali.

»Pojdite z mano Bamboule!« je ponavljal ravnatelj.

»Ali bi me radi premlatili, kajne,« je izpraševal Bamboule. »Rad se odrečem temu odlikovanju...«

»Dam vam častno besedo, da vas ne bom tepel, toda morate z mano.«

Ravnatelj je častna beseda ne pomeni dosti, zato Bamboule nikakor ni hotel popustiti. Nato so ga ječarji hoteli zgrabiti, toda uprl se je ob zid, hitro sezul svoje opanke in z njimi grozil ječarjem. Pri njem je stal tudi prijatelj Le Boeuf in držal v rokah coklje.

Neki čuvaj se je približal Bamboulu in dobil s čevljem po glavi. Le Boeuf je tisti trenutek mahnil drugega ječarja. Nastala je silna gneča in ogorčena bitka. Nazadnje so pobesneli ječarji odveliki Le Boeufa in Bamboula, ki sta mlatila z rokami in nogami, kar sta dosegla, vso pot, ki drži v temnico.

Pri večerji ni nihče jedel. Toda to ni bil noben štrajk. Ker smo pa čutili krivico tega nasilja, proti kateremu se ni dalo pomagati, so se naši živci tako napeli, da nismo mogli požreti niti grizljaja. Vsi, celo najhujši zločinci so bili polni studa. Ravnal sem se po nasvetih svojih prijateljev od zunaj in nisem sodeloval v teh dogodkih, toda jesti vendar nisem mogel. Drugo jutro so nas takoj zaprli v obednico, še preden smo dobili tisti kos kruha. Potem pa so nas po vrsti odpeljali na dvorišče.

Ko je prišel moj oddelek na vrsto, sem videl, kaj je bilo. Na dvorišču se je gnetlo 40 čuvajev, ki so bili vsi oboroženi z nabiti karabinkami.

Ravnatelj je polagoma šel pred našimi vrstami. Vsakemu od nas je stavil eno samo vprašanje: »Ali jeste?«

Če je človek odgovoril da, je ostal na svojem mestu. Če je rekel ne, so ga čuvaji odpeljali. Vrgli so se nanj in ga vso pot do temnice tolkli s kopiti svojih pušk. In tedaj, ko se je že skril našim pogledom in ko ga je požrla senca hodnika, smo slišali iz daljave, kako je klel in kričal. Slišali smo tudi zamolkli zvok kopit, s katerimi so udrihali po njem.

Ko je prišel ravnatelj do mene, sem komaj obvladal besnost, ki me je prišla. Nisem se udeležil ne igranja, ne petja, ne končnega pretepa. Torej se me stvar nič ne tiče. Zaprl sem v sebi vse, celo svoje sočutje do kaznjencev in svojo mržnjo proti tej zoperni oblasti.

Mislil sem na nasvete svojih prijateljev, ki so mi neprestano prigovarjali, naj bom potrpežljiv in naj se vsemu pokorim. Ko me je torej ravnatelj vprašal: »Ali jeste?«, sem mu odgovoril da.

Toda od tega dne, kakor da sem padel v brezno obupa. Kljub pismom, katerega sem dobival od doma, in kljub prepričevalnim besedam, da so poskusili vse, da bi me rešili, nisem mogel več verjeti, da bi kdaj prišel iz tega pekla.

Po zadnjem uporu je ravnanje postalo vse slabše in vse strožje. Vse tiste, ki niso hoteli jesti, so spravili v gole celice brez postelj, brez odej in so morali spati na ledenih tleh. Naša veseljaka Le Boeuf in Bamboule sta pa bila obsojena na 80 dni temnice, kar je bilo naravnost neverjetno.

Z vsemi so ravnali strogo. Porcije so zmanjšali. Naše tako zvane pravice so deloma ukinili. Nismo smeli postajati po dvorišču, marveč smo morali neprestano hoditi okrog, ali sedeti na kamenitih klopih, po številkah. Pravica, s katero so dovoljevali tretje pismo na mesec, nam je bila tudi odvzeta. Do zdaj smo lahko brezplačno pošiljali po dve pismi na mesec. Razen tega pa smo smeli poslati še po eno posebno pismo, namenjeno kakim službenim osebam, od katere smo upali pomoči, ali ublažene kazni.

To zadnje pismo, poslednji in edini ugovor večine jetnikov proti strahovladni in samovoljni upravi, je bilo zdaj tudi ukinjeno. Ukinjena je bila tudi pravica, da nas enkrat

na teden zasliši ravnatelj. Zato smo bili zdaj docela izročeni na milost in nemilost nižjemu osebju in čuvaju. Čuvaji so bili naravnost neusmiljeni. Pa tudi tisti, ki so do zdaj bili vsaj deloma ljudje, so zdaj besneli močneje od vseh ostalih.

Neprenehoma sem premišljal o krivičnem ravnanju, s katerim so nas preganjali. Ta misel mi je kar obsedala. Nismo storili nobenega greha, ki bi spadal pod kazenski zakonik, toda ravnali so z nami kakor z roparji, kakor da smo zagrešili umor, tatvino ali posilstvo. Te misli so se mi neprenehoma pletle po glavi. Zakaj ravnaajo z nami kakor z zločinci, ko nismo storili drugega, kakor vojaške prestopke?

Vso svojo tolažbo sem dobival v branju. V kaznilnici je bila majhna knjižnica. Tisti čas, ko smo molče sedeli na klopih v jedilnici, smo lahko brali.

Knjige iz knjižnice so bile same mladinske in preproste. Toda kljub temu sem v kaznilniški obednici prebral »20.000 milj pod morjem« in celo vrsto drugih povesti Julesa Wernea, ki me je s svojimi junaki vodil po vsej zemeljski kroglini in celo nad njo. Vsa ta dela so bila seveda pisana po francosko. Toda tisti čas sem znal že zadosti francosko, da sem razumel glavno vsebino, drugo sem pa vse uganil. Včasih sem kljub kazni vprašal kakega Francoza, kaj pomeni ta ali ona beseda. Nazadnje sem od doma dobil zaboj knjig, katere sem zahteval. Med njimi je bila tudi zgodovina Anglije in zemljepis Združenih držav.